

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 6 октомври 2023 г.
(OR. en)

13684/23

LIMITE

JAI 1243
FREMP 269
AG 112
POLGEN 137

БЕЛЕЖКА

От:	Председателството
До:	Делегациите
Относно:	Усилия за подобряване на ефикасността и качеството на правосъдните системи

Приложено се изпраща на делегациите бележка на председателството с оглед на работния обяд на министрите на правосъдието на заседанието на Съвета по правосъдие и вътрешни работи на 19—20 октомври 2023 г.

Работен обяд: Усилия за подобряване на ефикасността и качеството на правосъдните системи

I.

Правовата държава, редом с демокрацията и зачитането на правата на човека, е една от основополагащите ценности на Съюза. Тя е обща за всички държави членки и е в основата на идентичността на Съюза. Тя е основен фактор за политическата стабилност и икономическия просперитет на Европа. Както подчерта председателят Фон дер Лайен в речта за състоянието на Съюза от 2023 г., *върховенството на закона и основните права винаги ще бъдат основата на нашия Съюз — в сегашните и бъдещите държави членки.*

Правовата държава, залегнала в член 2 от ДЕС, включва принципите на законност, което предполага прозрачен, отчетен, демократичен и плуралистичен законодателен процес; правна сигурност; забрана на произвола от страна на органите на изпълнителната власт; ефективна съдебна защита, включително достъп до правосъдие; независими и безпристрастни съдилища, също и по отношение на основните права; разделение на властите; и недискриминация и равенство пред закона.

Като се има предвид значението му, съществуват няколко европейски инструмента за утвърждаване на този принцип.

Годишният цикъл относно върховенството на закона, установен от Европейската комисия, е инструмент за задълбочаване на диалога и съвместната осведоменост по въпросите на върховенството на закона, и е инструмент за превенция и за насърчаване на приемането на мерки за укрепване на нашите институции и доверието на нашите граждани в тях. Докладите относно върховенството на закона, приемани от 2020 г. насам, се основават на различни източници, включително Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието¹. Годишният диалог на Съвета относно върховенството на закона използва доклада на Комисията и освен обсъжданията в Съвета по общи въпроси, Съветът по правосъдие и вътрешни работи провежда допълнителни и по-задълбочени обсъждания на въпроси, свързани с върховенството на закона, които са от неговата компетентност от 2020 г. насам.

¹ 10407/23 — Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г. — Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите (COM(2023) 309).

В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г. се казва, че ефективните правосъдни системи са от съществено значение за прилагането на правото на ЕС и за утвърждаването на върховенството на закона и на други основни ценности на ЕС, които са общи за държавите членки. Когато прилагат правото на ЕС, националните съдилища действат като съдилища на ЕС. В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието се прави годишен преглед на показателите, като се обръща специално внимание на три основни параметъра на всяка ефективна правосъдна система: i) ефикасност; ii) качество; iii) независимост.

II.

Добре функциониращите правосъдни системи са от решаващо значение за прилагането и изпълнението на правото на ЕС и за утвърждаването на върховенството на закона. Всяка ефикасна правосъдна система постановява решенията си своевременно. Прекалено дългите производства и значителното изоставане подкопават доверието на гражданите и предприятията в националните правосъдни системи.

Поради това икономическата перспектива на съдебните системи придобива първостепенно значение. По-специално, ако една съдебна система не предлага достатъчно гаранции или не функционира с необходимата грижа, когато една от страните се чувства оцетена, тя ще бъде възпиращ фактор за бизнес инвестициите и съответно за растежа на производителността и на икономическите резултати като цяло. Ефективните правосъдни системи са от съществено значение за взаимното доверие и за подобряване на инвестиционния климат и устойчивостта на растежа в дългосрочен план. Връзката между ефикасните правосъдни системи, бизнес средата в държавите членки и икономиката, която работи за хората, се потвърждава в годишния обзор на устойчивия растеж за 2023 г.², в който са определени приоритетите за политиката на ЕС в областта на икономиката и заетостта. Добре функциониращите и напълно независими правосъдни системи могат да окажат положително въздействие върху инвестициите и са от ключово значение за тяхната защита, с което допринасят за производителността и конкурентоспособността.

² 15184/22.

Както и в предишни години, докладът относно върховенството на закона за 2023 г. съдържа допълнителен анализ на независимостта, качеството и ефикасността на правосъдните системи във всички държави членки, в който се подчертава, че добре функциониращите и напълно независими правосъдни системи са от решаващо значение, за да се гарантира, че правосъдието работи в полза на гражданите и предприятията. Ефикасността и качеството на правосъдните системи зависят от параметри като натовареността³, очакваната продължителност на производствата⁴, дела на приключените производства⁵, броя на висящите дела⁶, продължителността на производствата, достъпността на правосъдието⁷ и използването на цифрови инструменти⁸ и инструменти за оценка⁹, както и финансовите и човешките ресурси, с които разполагат¹⁰, по-специално дали разполагат с достатъчно ресурси и дали персоналът е квалифициран, обучен и адекватно платен. Балансираното спазване на всички тези параметри може да се окаже предизвикателство за държавите членки, но Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г. показва, че ефективността на правосъдните системи на ЕС продължава да се подобрява в голяма част от държавите членки¹¹.

Финансовите ресурси, отпуснати на националните съдебни системи, оказват пряко въздействие върху продължителността на съдебните производства и много държави членки са заделили допълнителни ресурси за правосъдната си система в рамките на своите планове за възстановяване и устойчивост. Те също така осъществиха няколко инициативи за подобряване на цифровизацията, което беше приоритет за няколко държави членки. Въведени бяха и новаторски мерки, които изискват предоставяне на обучение на работещите в съдебни професии.

Освен това наличието на адекватни човешки ресурси е от съществено значение не само за да се гарантира, че съдебните решения се постановяват незабавно, но и за да се гарантира привлекателността на съдебните професии и наличието на квалифицирани, обучени и адекватно платени специалисти. Ресурсите, заделени за правосъдните системи, следва да бъдат равностойни на значението на поверените им задачи и отговорности, а правораздаването е сред най-важните такива.

³ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г., графики 2—4.

⁴ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г., графики 5—9.

⁵ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г., графики 10—12.

⁶ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г., графики 13—15.

⁷ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г., графики 24—31.

⁸ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г., графики 40—48.

⁹ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г., графика 39.

¹⁰ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г., графики 32—38.

¹¹ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г., стр. iii.

Накрая, много държави членки са предприели допълнителни стъпки за подобряване на внедряването на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) в правосъдните системи, тъй като, наред с укрепването на правосъдните системи на държавите членки, цифровизацията ги прави по-достъпни, ефикасни и устойчиви. Цифровизацията е от ключово значение за повишаване на ефективността на правосъдните системи и улесняване на достъпа до правосъдие. Тя ще помогне на държавите членки да преодолеят настоящите и бъдещите предизвикателства, пред които са изправени националните правосъдни системи. Използването на иновативни технологии като изкуствения интелект и роботизацията води до спестяване на време и позволява повтарящите се задачи да се оставят на машините. В това отношение преодоляването на цифровото разделение и използването на изкуствен интелект са две от предизвикателствата, с които държавите членки вероятно ще трябва да се заемат в краткосрочен план.

С цел насърчаване на обсъждането министрите се приканват да разгледат следните въпроси:

- Бихте ли посочили добри практики, възприети във Вашата държава членка за подобряване на ефикасността и качеството на правосъдната система, като се имат предвид новите предизвикателства, пред които са изправени правосъдните системи, като например използването на изкуствен интелект и използването на видеоконферентна връзка?
- Как според Вас ЕС би могъл да окаже допълнителна подкрепа на държавите членки за повишаване на ефикасността и качеството на националните правосъдни системи?